

ՔԱՐՈՉ ԽՈՍԱԿԱՆ

Տ. ՍԱՀԱԿ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՇԱԼՅԱՆԻ ՔԱՐՈՉԸ՝ ԽՈՍՎԱԾ ՄԵԾԻ ՊԱՏՈՑ ԵՐԿՐՈՐԴ՝ ԱՐՏԱՔՍՄԱՆ ԿԻՐԱԿԻՒՆ Ս. ԷԶՄԻԱՇՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

(1 մարտի 2009 թ.)

Ամուսնի Տօր և Որդույն և Տղային Սրբոյ. Ամեն

«Ի սկզբանէ էր Բանն, և Բանն էր առ Աստուած, և Աստուած էր Բանն և ամենայն ինչ նովաւ եղեալ...»:

«Սկզբում Խոսքը կար, – Խոսքը Աստծո հետ էր, Խոսքը Աստված էր – ամեն ինչ անոր միջոցով եղաւ...»:

(Նովի. Ա 1-3)

Նովիաննեսի Ավետարանը այս խոսքերով կրացվի: Նոս Բանը Լոգոս է՝ Աստուծո միայն, ու ամեն ինչ, որ ստեղծված է, արդեն Աստծո մարքին մեջ գոյություն ունեն այդ բոլորը, երբ որ Աստված ըսավ՝ եղիցի լույս, եղիցի ձուկ, եղիցի ծառ, այդ բոլոր արդեն Աստծո մարքի մեջ կային: Ուրեմն այն, ինչ որ մենք կրեսնենք, մեծ մարքի մը արդյունքն է և ամեն ինչ այդ մեծ մարքով կկառավարվի փիեզերքով: Այդ մեծ միայն կրնորինն ամեն ինչ, պարզ աստմեն մինչև ևս Գալակիթիա: Չկա ոչ մեկ ուժ, չկա ոչ մեկ կարողություն, որ անոր դրած սահմաններն դուրս ելլի: Նայեցե՛ք, մեր շուրջը ամեն ինչ կփոխվի, բայց մեկ բան չի փոխվի՝ փիեզերական օրենքները, ամեն ինչ ըստ այնմ կփոխվի:

Մենք ստեղծվեցանք այս մեծ մարքի կողմն և դրվեցանք այս մարքի օվկիանոսի մեջ և կապրինք մեր կարճ կյանքը: Մեր մարքին մեջ մեծագույն հարցը սա պէտք է ըլլա՝ ինչպէ՞ս ես պէտք է ապրեմ սա կարճ կյանքս, որպէսզի լավագույնս օգտագործեմ անիկա: Ինչպէ՞ս պէտք է ապրիմ, որ երջանիկ ըլլամ այս կյանքում և երջանիկ դարձնեմ ուրիշները:

Երբ որ որևէ ապարստ ծախտ կառնենք մենք, անոր հետ միասին մեզ ուղեցույց մը, գրքույկ մը կուրան: Այս գրքույկը ցույց կուրա մեզ, թե այդ ապարստը ինչպէ՞ս պէտք է օգտագործենք, ինչե՞ր պէտք է ընենք: Եթե սխալ գործածենք, ինչպէ՞ս կավրվի այդ ապարստը:

Սիրելիներ, ինչպէս որ գիտեք, մարդուն համար ալ կա այդպիսի գիրք մը, որ մարդիկ ինչպէս պէտք է ապրեն, ինչեր պէտք է ընեն, ինչեր պէտք է չընեն: Եվ այդ գիրքը փիեզերքի ճարտարապետը՝ Աստված, սուրբ մարգարեները ներշնչելով և ի վերջո Տեր Նիսուս Բրիտանի մարմնացումով անձամբ ներկայանալով աշխարհի պարմության՝ հայրնեց մեզ: Ուրեմն մենք գիտենք, թե ինչպէս պէտք է ապրենք այս կյանքը, որպէսզի մենք Աստծո կամքին համաձայն ապրինք, երջանիկ ըլլանք և չկորսվինք, այլ փրկվինք: Բայց խնդիրներ կան, սիրելիներ, աշխարհը լավ տեղ մը չէ, մենք ալ շատ երջանիկ չենք: Բոլոր տարեդարձ-

ներուն, բոլոր Ամանորներուն, բոլոր փոներուն միշտ կմաղթենք երջանկություն, երջանկություն, ըսել է, որ շատ քիչ կգտնվի այս երջանկությունը աշխարհի վրա, ի՞նչ եղավ, ի՞նչ պատահեցավ, որ մենք երջանիկ չենք, ի՞նչ է որ այս գեղեցիկ աշխարհը, որ կարելի է դրախտը ըլլա, այսպես արյունահեղ է, այսքան փխտոր է, և մարդը մարդուն գայլն է դարձեր: Ի՞նչ սխալ ընթացել է, թերևս մենք այս գիրքը լավ չենք կարդացել և չենք հետևիր անիկա: Ինչո՞ւ համար մենք այս վիճակի մեջ ենք: Ս. Գիրքը պատասխան մը ունի, որ այս՝ Մեծ Պահքի երկրորդ կիրակին, իր իմաստը և անունը կուրա: Արարածման կիրակին է ասիկա և մարդուն՝ մեր նախահայրերուն՝ Ադամին և Եվային, Դրախտեն արարաբաղկու մասին է:

Մենք դրախտ կփնտրենք, բայց ինչո՞ւ համար դրախտ կփնտրենք: Պատասխանը պարզ է, որովհետև այս դրախտին համար սրբեղծվեցավ մարդը և հիմա այդ կորսնցուցած դրախտը կփնտրեն իր ամեն շարժումով, իր ամեն փնտրությամբ: Եթե մենք ամենն պարզ շարժումը կընենք, անոր ետևը կթաքնվի երջանկության փնտրությամբ:

Արիստոտելը՝ մեծ փիլիսոփան, կըսե, որ մարդը շարժման անցնող մեծագույն ուժը հաճույքն է: Այսինքն՝ մարդը հաճույքին համար կշարժի: Մեր բոլոր ձգտումները հաճույքին համար է, հարկավ թե այդ հաճույքը ի՞նչ է, այս հարցական է, բայց մենք գիտենք, որ մեր գեներուն մեջ Աստված դրած է դեպի հաճույք փանող ձգտում մը: Ուշադիր նայեցեք, այն ինչ որ բնությունը մեր ուսերուն դրած է որպես պարտականություն և պաշտոն՝ Աստված անունը ավելցուցած է հաճույքի պոչ մը: Ուրեմը, եթե չուրենք կմեռնինք, բայց կերած ավերել հաճույք կառնենք մենք: Կշնչենք, պետք է շնչինք, բայց հաճույք է շնչելը, հանգիստ, խորը շունչ մը քաշելը: Աշխատելը, պետք է աշխատիք, բայց հաճույք է աշխատելը, քնանելը, լսելը: Եվ այդ հաճույքները, սիրելիներ, նաև կդառնան մեր ծուղակը, մեծագույն ծուղակը, որ ամեն մարդ խնդիր ունի անունը հետ աշխարհի սկզբեն մինչև վերջը, և նաև մենք այդ հաճույքներու հետ միշտ խնդիր պիտի ունենանք:

1954 թ. ամերիկացիք ուղեղի քարտեզը հանել սկսան: Ուղեղի որոշ կետեր կան, որ մեզ գագաթումներ կուրան: Եվ երկու կիսագունդի միջև կետ մը գրան՝ հաճույքի կենտրոնը: Եթե այդ հաճույքի կենտրոնը քրքրվի էլեկտրական հոսանքով հոնտեղ մեծ հաճույք կսրբեղծվի: Երբ սկսան վորձեր կարարել մուկերու հետ, որոնց ուղեղին կապված էլեկտրոդներով թեթև հոսանք փախ է հաճույքի վարժեցնել: Եվ հետո, երբ մուկը վարժվեցավ այդ հոսանքին, կոճակ մը դրին, և այդ կոճակին կգարներ մուկը, որպեսզի հաճույք սրանա: Խեղճ մուկերը մեկ ժամվա մեջ ութ հազար անգամ կգարներին այդ կոճակին, որպեսզի հաճույք սրանան: Փորձերը շարունակեցին. օրինակ՝ լաբիրինթոսի մեջ կղնեին մուկերը և պանիրի մը կտորը մյուս ծայրին: Պանիրին հասնելու համար իր ուղեղը կաշխատեցներ մուկը և փաստերկու բույսերն միայն կհասներ պանիրին: Իսկ այս հաճույքի ապարարին հասնելու համար իրենք չորս բույսի մեջ կհաջողեին անիկա, ուրեմն իրենց ուղեղը երեք անգամ ավելի շատ աշխատեցնելու սկսած էին մուկերը: Այնպես որ հիսունհինգ փաթիկներ ի վեր փեխնողովա մը կար մարդկային ցեղի համար, որ մարդը ամենն էժան միջոցով ամենն մեծ հաճույքով կրնար երջանկացնել: Երեվակայեցեք անգամ մը. կոճակի մը կոխելով և թեթևագույն հոսանքով դուք ձեզ ամենն լավ ձևով կրնաք երջանիկ զգալ: Այնպես որ աշխարհի բոլոր դժվարությունները և դժբախտությունները այս մեքենայով կարելի էր մեջբերել վերցնել՝ հաճույք փախով բոլոր մարդոց՝ աղքատներուն, փրանկներուն, հիվանդներուն և բոլոր փա-

ռապայաներուն: Բայց երբեք այս գյուրը չփորձվեցավ մարդոց վրա, որովհետև այն բոլոր մուկերը, որոնք փորձության կենթարկվելին՝ կսափկեին: Ուրեկ-խմեկ կմոռնային, քնանալ կմոռնային, սերնդագործել կմոռնային, միայն ու միայն այդ հաճույքը կուզեին և անոր ընծայած հեշտանքը: Այնպես որ հաճույքի նիքվանային հասած խեղճ մուկը կսափկեր:

Տաճույքներ կան, որ կմեռցնեն, հաճույքներ կան, որ հիվանդ կդարձնեն, հաճույքներ կան, որ կվնասեն, հաճույքներ կան, որ մեր մարմինը կմեռցնեն, հաճույքներ կան, որ մեր հոգին կմեռցնեն, և Աստուծո խոսքը շափ-շափ առաջ գիտեր այս իրականությունը: Աստված Ազամ և Եվան դրավ Դրախտ: Ամսահ էին և անմեղ: Բոլոր ծառերը իրենց փրամաղորդյալ փակ դրված էր, կրնային օգտվիլ անոնցմե, բայց Աստված ըսավ, որ սա ծառն է պիտի չուրեք, եթե ուրեք կմեռնիք: Այն **ԽՈՍԶԸ**, որ ստեղծեց փիեզերքը ու ըսավ «եղիցի լոյս եւ եղեւ», հիմա կըսե մարդուն՝ «մի՛ ուրեր այս պարտուէն, եթե ուրես, պիտի մեռնիս»: Բայց մարդը կերավ՝ գիտնալով, որ պիտի մեռնի, նորէն ալ կերավ: Ինչո՞ւ համար կերավ, եթե ուրիշներ ըլլային արդո՞ք չէին ուրեր, եթե մենք անոնց տեղը ըլլայինք կրնայինք չուրել՝ դիմադրելով այդ հեղափոխական «գրգիռին»։ Կրնայինք արդո՞ք մենք դեմ կենալ այդ հզոր փորձությանը:

Տնդկական հեքիաթ մը կա. «Տան տերը կկանչէ իր հավաքարիւմ ծառան, իր բոլոր փան բանալիները կուրա և կըսէ՝ ես պէտք է երթամ մի քանի օրվա համար հեռու, ա՛ռ բոլոր բանալիները, բայց սա սենյակը մի՛ բանար: Երբ որ տերը կերթա, ծառան կմտածէ, թե բոլոր բանալիները քովս են, ինչի՞ իմ տերս նախանձեց ինձմէ: Արդո՞ք իր ամբողջ գանձը հոն դրավ: Եվ ի վերջո չի կրնար դիմանալ, դուռը կբանա, հոնտեղ անտրի վագրի մը կհանդիպի, և հարկաւ այդ իր վերջը կըլլա»:

Մե՛նք, սիրելիներ, Աստուծո խոսքերը թեթևի առնելու մարդկային ցեղի վերաբերյալ վարմունք մը ունինք, մոտեցում մը ունինք: Կըսենք, որ «կգործենք սա մեղքը կամ այն սխալը՝ և հետո Աստված մեզ կնենք»: Շիտակ է, որ Աստված մեզ կնենք, բայց միշտ մենք ալ պէտք է վճարենք մեր պատասխանատվության բաժինը: Աստված մարդուն ըսավ, որ դուն ընտրեցիր ինձմէ հեռու կյանքը, դուն ընտրեցիր անասունի կյանքը, դուն ընտրեցիր մահը, հետևաբար պէտք է սորվիս, որ դուն ազատ ես և քու շարժումներուդ պատասխանատվությունը պէտք է կրես: Տիմա պէտք է սորվիս դրախտի արժեքը: Եվ Տերը մարդը դուրս դրավ: «Տիմա, ըսավ, պէտք է դուն սորվիս արժեքը քու կերած այս պարտուէնու եւ ձրի կյանքի: Զրպիւնքովդ հաց պիտի ուրես, և շա՛ր պիտի փնտռես դրախտի համերաշխությունը, երբ հողը փուշ ու փարասկ աճեցնէ քեզի: Եվ կնոջն ըսավ, որ դուն ալ ցավով գավակ պիտի ծնանիս»:

Անոնք, որոնք կրթության գործով կգրադին, իմ պէս, որ Ճեմարանի տեսչն եմ, կամ դասախոս եմ, երբեմն որոշ աշակերտները լսարանն դուրս կվարեն : Այն աշակերտը, որ անհարմար ձևով կվարվի, դուրս կվարենք, այդ իր պարիժն է, բայց այդ ըսել չէ, որ մենք այլևս այդ աշակերտը բոլորովին աչքեն հանեցինք, ճիշտ հակառակը մեր աչքերը անոր վրա ավելի մեծ ուշադրությամբ կդառնա, այլևս իրմով ավելի շար կհեղափոխվինք և կուզենք շրկել անիկա և դժբախտաբար հաճախ կարելի չէ շրկել առանց պարիժի: Երբ որ Աստված մարդը դրախտն վարեց, իր նպատակը հարկավ ոչնչացնել չէր, ճիշտ հակառակը՝ հետ կանչել էր անիկա, բայց իր դասերը լավագույնս սորվելն հետո:

Սիրելիներ, հիմա մենք այդ կորսնցուցած դրախտի հերկերն ընկած ենք: Մեզի հաճախ մեղքը շար աղյուսի բանի մը պես և կամ շար վար բանի պես չերևի: Մեղքը սակայն խաբկանք մըն է: Մեր բոլոր մեղքերուն մեջ, մեր բոլոր մեղքի պրպարումների երևը իրականության մեջ մենք երջանկությունը կփնտրենք, մեզ համար լավը կփնտրենք, գեղեցիկը կփնտրենք և ոչ թե չարը կամ վնասակարը: Մենք կուգենք մի քիչ ավելի երջանիկ ըլլանք, մենք կուգենք ավելի բավարարված կյանք ունենալ այս աշխարհին մեջ, բայց այդ լավ բանը հերոս կհասկնանք, որ լավ չէ եղեր այնքան: Անիկա Աստուծո օրենքներուն հակառակ է եղեր, բնության օրենքներուն հակառակ է եղեր: Եվ մեր դրախտի փնտրությունը շար հաճախ աղետով կավարտի: Աշխարհը, հիվանդանոցները լեցուն են այն մարդոցմով, որոնք իրենց բարիքը կփնտրեին, բայց չարիքին հանդիպեցան:

Սիրելիներ, երբ որ մենք Աստուծո երթալ կուգենք, որովհետև հասկցած ենք, որ այս աշխարհի մեջ կարարյալ երջանկություն չկա, մեր առջև կկանգնեն կրկին հաճույքները: Մեծագույն մեր արգելքը Աստուծո երթալու ճամփուն վրա հաճույքներն են, որովհետև մենք հաճույքը և երանությունը իրարու կխառնենք:

Հաճույքը մի պահ մարմնական հեշտանքն է: Երանությունը մարդուն ամբողջական բավարարվածությունն է: Աստուծո հեր միասին ապրված կյանքի փված այդ գեղեցիկ զգացումն է: Եվ եկեղեցին կըսե, որ մեզ անոր երկեն երթանք մենք, երանության երկեն երթանք և եթե այդ երանությունը հաճույքներով կվտանգվի, մենք մեր ընտրությունը կարարենք երանության համար:

Աղամ և Եվան դրախտի արժեքը չգիտցան, Աստուծո շնորհներու արժեքը չգիտցան, և մենք ալ ահա իրենց ճամփան կշարունակեք առանց իմանալու Աստուծո փված այդ շնորհները մեզ: Մեր պիտի ընթանանք եկեղեցվո մեզի ցույց փված ճամփայեն:

Մեծ պահքը մեզ կըսե, որ հաճույքները պետք է կառավարես, պետք է միջին ճամփան գտնես, պետք է ապրիս արարյալ հաճույքները վայելելով, բայց պետք է նաև հոգիիդ դռները բանաս, պետք է ոչ թե հեշտանքի, այլ երանության երկեն երթաս: Պետք է Ս. Գիրքդ բանաս և կարդաս, պետք է ծնրադրես, պետք է խաչակնքես և աղոթես, պետք է ուղորմություն կարարես, պետք է մտածես երկնային բաները, որովհետև մեզ դրախտ վերադարձնելիք ճամփան Տեր Հիսուս ըսավ՝ նեղ է, գառիվեր է, անկե մտնողները քիչ են, իսկ մահվան փանող ճամփան լայն է, շար շարերը կփորձեն այդ լայն ճամփայեն երթալ, իրենց փնտրածը հաճույք է, իսկ քրիստոնյայի փնտրածը՝ երանություն, Աստուծո հեր ըլլալու երանությունը: Դրախտը, սիրելիներ, երանության հոգեվիճակ մըն է, որուն հասնելու համար մենք պետք է հաջողինք չորս մեծ իրականություն մեր կյանքին մեջ: Եթե սեղանի կնմանցները մենք մեր երջանկությունը, չորս ուրքերը՝ Աստուծո հեր հաշտվիլն է, մեր մեզ հեր հաշտվիլն է, բնության հեր հաշտվիլն է և ընկերության հեր հաշտվիլն է, եթե չենք հաջողիլ այս բաները, մենք շուրջով կհասկնանք, որ երջանկությունն դուրս վարված ենք:

Եկե՛ք այս Մեծ պահքը օգտագործենք՝ մի քիչ մտածելով երջանկության մասին: Եվ հարց փանք, թե ինչո՞ւ երջանիկ չենք մենք: Արդյո՞ք մեր նյութականը կպակսի, այդ է բուն պարճառը, ինչո՞ւ համար սրտնեղություն ունինք մենք, ի՞նչ կսեղմե մեր կոկորդը, ինչպես ամեն ինչ լավ է, բայց անհանգստություն ունինք մենք մեր սիրտին մեջ, ինչո՞ւ համար փխտը ենք:

Ես կմաղթեմ, որ պարճառաբանությունը գրներ այս աշխարհեն դուրս: Ձեր և Աստուծո միջև եղած խնդիրի պարճառով դուք երջանիկ չեք: Եկեք գոնե առաջին կեպը շփեմք՝ Աստուծո հետ հաշտվինք: Ան է Տերը ուրիշ չկա և ի վերջո իրեն պիտի մնա մեր գործը և իր խոսքերը պեպք է լուրջի առնենք, որովհետև Տերը կըսե. «Երկինք և երկիր պիտի անցնին, բայց իմ խոսքերս պիտի չանցնին, պիտի չանհետանան»:

Ուրեմն եկեք խոնարհինք Տիրոջ առջև և մեր նախահայրերուն ապստամբությունը չգործենք՝ կրկին ու կրկին մեղանչելով: Աստուծո՝ մեծ կամքին առջև խոնարհինք և ըսենք, որ «Դու ես մեր Տայրը, տրվեցուր մեզ Քեզ փանող ճամփաները, ապրիլ կուզենք մենք, առանձին է, Քեզ հետ միասին ապրիլ կուզենք մենք, և կուզենք, որ մեր կյանքը դրախտ դառնա, Քեզմո՛վ դրախտ դառնա»:

Տերը օրհնե ձեր բոլորը, Ամեն: